

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

Nr 2. Februari.

Pris 25 öre

SJUKKASSEREFORMEN.

Av Bernh. Eriksson.

I de allra flesta av Europas stater är obligatorisk sjukförsäkring, med bidrag till kostnaden av arbetsgivarna, genomförd för lönearbetare.

lands sjukkasserörelse har varit aktuell sedan ett tiotal år. Flera olika reformförslag ha under tiden utarbetats och under fjolåret förelade

tiska data. Vid 1924 års slut uppgick antalet sjukförsäkrade personer till 722,000 motsvarande 12 procent av vårt lands folkmängd. I Dan-

VINTERBILD.

I Norge genomfördes obligatorisk sjukförsäkring för arbetare sysselsatta i industri och handel redan 1909 och för jordbruksarbetare 1915. I Finland står frågan om införande av obligatorisk lönearbetarförsäkring på dagordningen. I Danmark är däremot liksom hos oss sjukförsäkringen frivillig med bidrag av det allmänna.

Frågan om reformering av vårt

den socialdemokratiska regeringen riksdagen förslag i ärendet. De erinringar, som göras mot vår sjukkasserörelse, äro, att densamma har för ringa tillslutning, att kassornas prestationer till medlemmarna äro allt för ringa och att kassorna, tillfölje den stora splittringen, icke kunna tjäna som organ för olycksfalls- och pensionsförsäkringen. Belysande i dessa avseenden äro följande statis-

mark uppgick vid samma tid antalet sjukförsäkrade till 41 procent av folkmängden. Av sjukkassornas medlemmar voro 147,000 försäkrade för en sjukpenning av endast 1 kr. för dag och mer än hälften av alla medlemmar eller 587,000 för en sjukpenning av högst 2 kr. för dag. Endast 288 kassor, med tillsammans 114,000 medlemmar, lämnade sina medlemmar utom sjukpenning även

läkarvård. Då därtill kommer att det stora flertalet sjukkassor lämna sjukhjälp endast under 90 à 100 dagar för år är uppenbart, hur ringa betydelse försäkringen i stort sett har för medlemmarna.

Anledningen till den ringa anslutningen till kassorna och kassornas svaghet beror väsentligen på att statens bidrag är för litet och att rörelsen är allt för splittrad. I Danmark är statens bidrag till sjukkasserörelsen omkring 9 kr. pr medlem och år mot omkring 4 kr. i vårt land. Den rådande splittringen av rörelsen i ett stort antal var för sig svaga kassor medför, att kassorna icke våga höja medlemsavgifterna, som vore nödvändigt om kassorna skulle lämna sina medlemmar större förmåner, av rädsla för att unga personer skola ansluta sig till andra kassor med lägre avgifter eller bilda nya kassor.

Av flera orsaker, bl. a. kostnads-skäl, är det icke möjligt att under den närmaste framtiden vinna gehör för tanken på införande av obligatorisk sjukförsäkring. Under sådana omständigheter är det en trängande nödvändighet att den frivilliga sjuk-kasserörelsen reformeras så att den kan få verklig social betydelse. Vid en sådan reform får icke släppas ur sikte, att sjukkassorna böra inpassas i socialförsäkringssystemet och bliva bottenorgan för olycksfalls- och pensionsförsäkringen.

Fjölårets socialdemokratiska förslag till sjukkassareform uppdelade landet i sjukkasseområden, varje område i regel omfattande en kommun, med endast en sjukkasseorganisation inom varje område. Denna organisation kunde vara antingen en lokal sjukkassa eller en avdelning av rikssjukkassa. I båda fallen förut-sattes en sammanslagning av alla inom området förut arbetande sjuk-kasseorganisationer. I de kommuner, där lokalkassornas medlemmar voro flertalet, skulle den nya, genom sammanslagning bildade kassan bliva en lokalkassa och i de kommuner, där rikssjukkassornas medlemmar voro flertalet, en rikssjukkasseavdelning. Mot detta förslag restes, särskilt från rikssjukkassorna, ett intensivt motstånd och inom riksdagen ansågs förslaget gå för hårt fram mot de nuvarande kassorna. Propositionen avslogs av riksdagen samtidigt med att nya grundlinjer för en omorganisation godkändes. I enlighet med dessa grundlinjer har utarbetats ett nytt förslag till sjuk-kassareform. De sakkunniga, som utarbetat förslaget, hava utgjorts av riksdagsledamöterna Hj. von Sy-

dow, J. E. Berglund, Bernh. Eriksson, Agda Östlund och G. Strindlund samt byråchefen Th. Andersson, stadsläkaren R. von Post och central-kassören A. L. Lindhagen i Eskilstuna.

Enligt de sakkunnigas förslag skola de nuvarande sjukkassorna få fortsätta sin verksamhet efter i stort sett oförändrade grunder. De skola vinna erkännande som statsunderstödda kassor med en begränsad verksamhet att lämna sina medlemmar kontant understöd (sjukpenning) under 100 dagars sjukhjälpstid för sjukdomsfall. Landet skall, i likhet med vad som föreslogs i fjölårets proposition, indelas i sjuk-kasseområden omfattande i allmänhet en kommun och nya lokalkassor eller rikssjukkasseavdelningar skola i regel icke få bildas inom sjukkasseområde, där sjukkasseorganisation förut finnes. Den koncentration, enhetlighet i verksamheten och åstadkommande av ett bottenorgan, som kan samverka med andra socialförsäkringsgrenar, som fjölårets förslag avsåg att åstadkomma, söker förslaget vinna genom införande av en påbyggnad på de nuvarande sjuk-kassorna efter förebilden av central-församlingarna och fortsättnings-kassorna. Denna påbyggnad benämnes *distriktssjuk-kassor*.

Inom varje sjukkasseområde skall finnas en distriktssjuk-kassa till vilken primärkassornas medlemmar skola vara anslutna. I sjukkasseområden, som t. ex. Eskilstuna, Landskrona, Lund och Stockholm, där sjukkasserörelsen redan är starkt koncentrerad i en bärkraftig sjuk-kassa, bör denna kassa ombildas till distriktssjuk-kassa. Distriktsskassorna kunna även mottaga direkt anslutna medlemmar och bliva för dessa bottenorgan. Därigenom åstadkommes möjlighet för primärkassorna att uppgå i distriktsskassan och den dubbelorganisation, som distriktsskassan utgör, försvinner.

Distriktssjuk-kassa åligger att lämna sina medlemmar läkarvård eller sjukhusvård allt ifrån sjukdomens början och så länge sjukdomen varar. Sjukpenning under sjukdomstid efter 100 dagar och under obegränsad tid eller minst intill två år efter insjuknandet samt kvinnliga medlemmar därjämte moderskaps-hjälp.

I andra länder äro sjukkassornas medlemmar genom kassan tillförsäkrade läkarvård eller sjukhusvård. I förslaget göres denna, ur social synpunkt, viktiga prestation i princip obligatorisk för kassorna även i vårt

land. Undantag från skyldigheten att lämna sådan sjukhjälp kan, där svårighet att skaffa läkare eller andra omständigheter sådant påkallar, lämnas av socialstyrelsen. Om sådant undantag lämnats skola kassorna lämna medlemmarna annat understöd av motsvarande värde. Till läkarvård räknas kostnaden för läkarens resor vid sjukbesök. Kassorna kunna med bidrag av statsmedel utsträcka den sjukvårdande verksamheten till att omfatta specialvård, läkemedel m. m. Till kostnaden för läkarvård och medicin skola medlemmarna själva bidra med en tredjedel. Kassornas sjukvårdande verksamhet kan enligt förslaget ytterligare utvecklas så att de lämna medlemmarnas minderåriga barn sjukvård. Dessutom kunna kassorna som medlemmar mottaga personer, t. ex. försäkrad mans hustru, för enbart sjukvårdsförsäkring. Sådant medlem erhåller icke under sjukdomstiden sjukpenning.

Distriktssjuk-kassorna skola lämna sina kvinnliga medlemmar moderskaps-hjälp vid barnsbörd under en tid av minst 21 och högst 56 dagar. Moderskaps-hjälpen skall minst omfatta antingen visst belopp i pengar för varje dag (moderskapspenning), motsvarande den sjukpenning barnaföderskan är tillförsäkrad eller ock vård å förlossningshem. Enbart sjukvårdsförsäkrad kvinnlig medlem erhåller vid barnsbörd moderskapspenning om minst 1 kr. för dag. Om sjukkassan därjämte lämnar barnaföderskan ersättning för barnmorskehjälp enligt fastställd taxa utgår statsbidraget till kassan med hälften av kostnaden. Genom denna sist-nämnda bestämmelse hava de sakkunniga velat stimulera tillkomsten av förlossningshem. Denna synnerligen viktiga fråga är särskilt för landsbygden mycket svårlöst. I samarbete mellan landstingen, kommunerna och sjukkassorna torde likväl denna fråga i många fall kunna finna en lösning och sjukkassornas intresse för saken bör bliva större om de erhålla ett direkt statsbidrag, därest de lämna barnmorskehjälp.

De sakkunnigas förslag innebär sålunda att alla sjukkasemedlemmar, som icke äro enbart sjukvårdsförsäkrade, som minimum skola erhålla från kassan läkar- eller sjukhusvård eller ersättning härför från sjukdomens början och så länge den varar samt sjukpenning under en tid av minst två år. De kvinnliga medlemmarna därjämte moderskaps-hjälp vid barnsbörd.

Ett villkor för att sjukkassorna

skola kunna lämna dessa så betydligt ökade förmåner är att statens bidrag minst fördubblas mot vad som nu utgår. De sakkunniga föreslå att statsbidrag skall utgå med ett grundbidrag av 3 kr. för år och medlem för varje dag kassan utgivit sjukpenning eller moderskapspenning eller bekostat vård å sjukhem eller förlossningsanstalt; 50 öre till bidrag för kassans utgifter för läkarvård, läkemedel och andra av läkare föreskrivna sjukvårdande åtgärder hälften av vad kassan härför utgivit, dock högst ett belopp motsvarande 3 kr. för år och medlem samt hälften av vad kassan utbetalt till medlemmarna för barnmorskehjälp.

Det ökade statsbidraget beräknas komma att förhöja statens utgifter för ändamålet från nuvarande 4 kr. per medlem och år till mellan 9 och 10 kr. och med nuvarande medlemsantal i kassorna den årliga kostnaden från något mer än 3 milj. kr. till 7 milj. kr.

För befordrande av socialförsäkringens enhet och förenkling av förvaltningen komma de nya sjukkasseorganen att bli av stor betydelse. En av de mest klandrade bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, den långa karenstiden av 35 dagar, tillkom därför att det mötte stora svårigheter för ett centralt ämbetsverk att handhåva verksamheten med reglering av alla de smärre skador, som endast medföra några dagars arbetsoförmåga. Till stor fördel för de försäkrade och för arbetsgivarna kunna distriktsjukvårdskassorna övertaga regleringen av de kortvariga olycksfallen. Kostnaden härför skall betalas av vederbörande olycksfallsförsäkringsanstalt.

Ett näraliggande mycket betydelsefullt spörsmål är frågan om avgränsningen mellan sjukförsäkringen och den allmänna pensionsförsäkringen. Det enda riktiga ur socialförsäkringssynpunkt är, att understöd från flera socialförsäkringsgrenar icke samtidigt utgår samt att en försäkrad automatiskt övergår från en socialförsäkringsgren till en annan, t. ex. från sjukvårdskassa till invalidförsäkringen, då den sjuke kan anses vara genom sjukdomen varaktigt arbetsoförmögen. En stor svårighet för oss att rationellt ordna frågan, är att invalid- och ålderdomsförsäkringen ännu lämnar så relativt små understödsbelopp. De sakkunniga föreslå icke förbud för sjukvårdskassorna att lämna

sjukpenning under obegränsad tid, men för att icke försvåra en kommande avgränsning mellan sjukvårdskasseförsäkringen och den allmänna folkpensioneringen föreslås, att statens sjukdagsbidrag icke skall utgå till kassorna för längre sjukdomstid än två år.

Frågan om hur en rationell samverkan mellan sjukvårdskassorna och den allmänna pensionsförsäkringen bör åstadkommas är icke löst genom de sakkunnigas förslag. Denna fråga bör upptagas i annat sammanhang vid den revision av pensionsförsäkringslagen, som snarast möjligt bör företagas och som förbehåddes under fjolåret av den socialdemokratiska socialministern.

Under förutsättning att det föreslagna statsbidraget beviljas och att kassan lämnar sina medlemmar förut refererade prestationer — sjukvård, barnmorskevård samt sjukpenning under två år i följd och moderskaps hjälp under 21 dagar — beräkna de sakkunniga, att medlemsavgiften i en normalkassa skall

bliva: med en sjuk- och moderskapspenning om 1 kr. för dag: kr. 0:63 för månad; sjuk- och moderskapspenning om 2 kr. för dag: kr. 1:40 för månad och med sjuk- och moderskapspenning om 4 kr. för dag: kr. 2:93 för månad.

Mot de sakkunnigas förslag bekräftande den föreslagna nyorganisationen hava herrar Lindhagen och Strindlund reserverat sig, varjämte herr von Post reserverat sig mot en särskild detaljbestämmelse i förslaget och undertecknad avgivit ett särskilt yttrande angående invalidförsäkringen.

De sakkunnigas förslag har förvisso sina svagheter och fjolårets regeringsförslag var otvivelaktigt ur organisationssynpunkt bättre, men helt säkert kommer förslaget, om det antages av riksdagen, att ge sjukvårdskasserörelsen en kraftig sporre till utveckling och skapar möjlighet för åstadkommande av en sjukvårdskasserörelse, som kan bli av väsentligen större värde för medlemmarna och socialt betydelsefull.

Ett genmäle.

De socialdemokratiska kvinnor från Göteborg, som bevisade studiekursen vid Ekered, i medio av juli förra året, önska genom Morgonbris få känt, att de icke varit med om att giva sin anslutning till förslaget om Riksfadern, som kan uppfattas av ett inlägg i Morgonbris septemnummer (valnumret) under rubrik "Flera barnafäder, Riksfadern, samt andra underligheter (den resolution som antogs ang. barnavårdslagarna och som givit upphov till debatten om Riksfadern, finnes införd i Morgonbris n:r 10, 1926, sid. 8).

Dessutom önska de socialdemokratiska deltagarna tillkännagiva för Morgonbris läsare, att de resolutioner som i övrigt antogs vid kursen och givit sin anslutning till, voro de vilka tillsammans med den föregående refererades i pressen under benämningen "Önskelista från Ekered", innehållande som känt torde vara, vederhäftiga och sakliga uttalanden i frågan om sexuell upplysning, befolkningsfrågan och det av von Koch framlagda förslaget till lag om "arbetsvilliga och samhällsvådliga", vilka uttalanden icke kunna ge fog för benämningen "andra underligheter".

Diska ej

utan att ha *Gahns Maniol* hemma. *Maniol* är oumbärlig för alla som få ha sina händer mycket i vatten. Ingnid händerna efter varje disk, tvätt eller dylikt med *Maniol* och Ni undviker att få hårda, spruckna och röda händer. *Gör din hand mjuk o. vacker, använd*

Ett dokument humain.

Rosa Luxemburgs brev.

Av Selma Kristensen.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Från augusti 1917 äro breven daterade från fängelset i Breslau. Där saknar hon den relativa rörelsefrihet hon haft i Wronke, men tar som vanligt sitt öde med jämnmod och gläder sig åt sina böcker och de få tillhörigheter hon släpar med från fängelse till fängelse; med dem söker hon göra cellen så hemtrevlig som det är möjligt. Nästan mera än friheten i Wronke saknar hon naturen, fåglarna där; den glädje och det sällskap de beredde henne har lämnat ett tomrum i hennes tillvaro, som det inte är lätt att fylla med böcker. I Breslaus fängelsegård är det inga "upptäckter" att göra, inga okända fåglar sjunga i träden, inga nya blommor att finna under promenaden. Det är tomt, men så gräver hon ner sig i studiet av geologi. Man må icke låta smärtan överväldiga sig, det var ju hennes lösen, och hon visste att tappert följa den.

I ett senare brev är hon mitt uppe i en ivrig diskussion med fru Liebknecht om modern litteratur. Rosa klagar, att det är så mycket i den, som klingar ihåligt. Hon fruktar den allt för sköna formen, den återger oftast mycket sköna stämningar, men stämningar allena skapa inga människor. Som man ser samma syn som i fråga om den engelska litteraturen. Det är gripenheten av livet, av konstens storhet hon spanar efter.

Julen närmar sig. I mitten av december 1917 skriver hon till fru Liebknecht och erinrar därvid om, att det är hennes tredje fängelsejul, men tillägger: tag det för all del inte tragiskt! — Nätterna äro så långa; hon måste i säng kloekan tio men kan inte somna förrän över midnatt. Så ligger hon i mörkret i vaken dröm och lyssnar till alla de ljud som tränga genom nattens stillhet. Ett tåg rullar dovt någonstädes i fjärran; sanden som knarrar under skiltvaktens tunga steg... Men också i fängelsets tysta ensamhet finner hon skönhet och innehåll. När man bara kan höra på det rätta sättet har allt sitt att berätta om livet...

Breven till fru Kautsky omfatta tiden ända från början av 1896, då Rosa Luxemburg genom "Neue Zeit" kom i förbindelse med Karl

och Luise Kautsky, och fram till 1918, kort före Rosas död.

De första åren är det mest förhandlingar angående artiklar i N. Z., där Rosa medarbetade. Redan först i september 1904 börja emellertid fängelsebrev. Rosa Luxemburg har för majestätsförbrytelse blivit inspärrad i fängelset i Zwickau. Men hon tar det med gott humör.

Ett intressant avsnitt äro breven från 1905—06, från tiden för första ryska revolutionen. Den 28 december 1905 ledsagade familjen Kautsky Rosa till järnvägsstationen; hon gick "till arbetet", d. v. s. till Warschau, där hon hoppades kunna delta i den revolutionära rörelsen. Nu följa några brevkort med korta meddelanden om hennes öde. Det har varit äventyrligt nog att komma till Warschau; hon har färdats delvis med hästskjuts, delvis, som enda passagerare, i ett ouppvämt, oupplyst militärtåg... Men hon är glad att vara på sin post.

De följande breven från Polen handla om hennes arbete; det är spänning, kamp och feber. Artiklar att skriva, broschyrer som skola utgivas. Men hon har som vanligt ett strålande humör och är full av omtanke om kära vänner, trots allt det inom rörelsen som upptager henne.

Snart är hon fängslad. Inspärrad med fjorton andra i en cell för — en! Humoristiskt skildrar hon hur de sova huller om buller, över varandra och bredvid varandra, som sill i en tunna. Hon blir frigiven och far till Finland för att vara i närheten av Petersburg, händelsernas centrum. Men hon känner sig snart besviken; hon finner icke den hänförelse, den kraft hon väntat; snart vänder hon åter till Tyskland. — Breven växla som hennes liv gjorde. De äro skrivna från ett eller annat fängelse, från Italien eller annorstädes.

Åren 1907—14 synas för Rosa Luxemburg ha varit en jämförelsevis lugn och god arbetstid. Men så kommer kriget med dess oro och i slutet av 1915 slutas fängelseportarna åter om henne. Det är som en tragedi, att vara vittne till huru denna människa, som älskade ro och stillheten dock alltjämt av något inre dreys ut i vimmel, där livets pulsar slogo

febrilt. I brev från denna tid uttrycker hon för fru Kautsky sin beundran för Goethe, för den förnäma ro, den upphöjdhed, som var hans adelsmärke. Men henne drog något, som var starkare än hennes egen vilja, ut där oron var som störst...

Breven från 1917, alltjämt från fängelset, tyda på att den långa fängelsevistelsen tagit hårt på hennes krafter. Hon, som eljest aldrig klagade, skriver nu, att hon är andligen hudlös; isoleringen, känslan av att i en viktig tid sitta överksam, sorgen över i kriget stupade kära, allt bidrager till hennes misär. Men hon samlar sig så beundransvärt tappert. Man må icke visa att man lider. Hon sysslade den tiden med ett viktigt översättningsarbete och arbetade flitigt från tidigt till sent; det hjälpte henne en del.

Ett brev från den 25 juli 1918 är det sista i samlingen. Fru Kautsky begav sig då ut på en tre månaders resa för att besöka sina i fält varande söner; samtliga de brev hon under den tiden mottog från Rosa ha gått förlorade. Kort efter det fru Kautsky återvänt till Berlin utbröt revolutionen. Rosa blev fri och kastade sig, nervös och upphetsad som hon var efter den långa fängelse tiden, mitt in i händelsernas vimmel. Samman med Karl Liebknecht stod hon i en kamplinje, dit fru Kautsky icke kunde följa henne, trots den beundran och kärlek hon hyste för Rosa. I de åtta veckor Rosa fick leva efter det hon kom ut från fängelset var all förbindelse dem emellan avbruten.

Fru Kautsky avslutar boken med några monumentala sidor om Rosa Luxemburgs sista tid och om de känslor, som bemäktigade sig henne, när hon fick underrättelsen om dennas död. Hennes liv som hennes död var, säger hon, som en antik tragedi, och stum och gripen må man stå inför det. En brand lik har hon bragt ljus, värme och begeistring i miljoner hjärtan; en brand lik är hon borta, men gnistan hon tände är icke slocknad med hennes liv.

Boken ger intryck icke blott av Rosa Luxemburgs men också av fru Kautskys stora personlighet. Det kräver vidsyn, fördomsfrihet och en sinnets naturliga finhet att genom så många år hålla en varm vänskap levande i trots av meningsskiljaktigheter i politiska ting, olikheter i temperament och annat.

Man känner sig så tacksam både mot fru Liebknecht och fru Kautsky för det de förstätt och uppskattat

Kvinnliga länsinstruktörer för A. B. F.

Vid A. B. F:s instruktörskurs i Brunnsvik under den gångna sommaren höll rektor Johan Sandler ett föredrag, vilket han betitlat "En blick tillbaka och en framåt". Efter att ha gett en historik av A. B. F:s verksamhet, fortsätter han med att tala om framtidsutsikter och önskingar för bildningsarbetet, och uppehåller sig där särskilt vid betydelsen av att få kvinnorna med i studiearbetet.

Han anförde bl. a.: "En synnerligen betydelsefull och näralliggande uppgift i fråga om vårt studiearbete är strävandet att öka och stimulera intresset hos kvinnorna. De utgöra för närvarande endast 20 proc. i våra cirkular. Och vid föreläsningsskurserna utgöra de i allmänhet ett fåtal. Det bör icke så vara. Kvinnorna ha nu politisk och ekonomisk myndighet. De utgöra en betydelsefull faktor vid samhällsfrågornas avgörande. De ha viktiga intressen att härvid bevaka. Tusenårig hävd och vana har hittills hållit dem utanför inflytande på lagstiftning, beskattning och förvaltning. Nu skola de komma med, icke på kommando av männen, utan såsom upplysta och självständiga viljor. Det sker icke på en gång. Samhällskvarnarna mala långsamt. Ännu ha endast en ringa procent av landets kvinnor klart för sig vad som för deras vidkommande har hänt och vilken stor uppgift de härigenom stå inför. Härom skola de upplysas och härför skola de utbildas. I cirkularnas studiearbete och på föreläsningsskurserna böra de vara minst lika många som männen.

Ämnena böra väljas och behandlas så att de kvinnor, som komma med, må känna, att de få något för sin samhällsuppgift värdefullt. Då komma de att intressera sina kamrater för deltagande uti bildningsarbetet. Kvinnoinslaget i vårt studie-

denna säregna personlighet; för det de åt eftervärlden bevarat dessa oförglömmeliga minnen om Rosa Luxemburg. Från dessa impulsiva brev möter oss icke agitatorn, icke "petrolösen", men en sällsynt rik och stor människa, en personlighet utan vilken världen varit mycket fattigare.

Selma Kristensen

arbete skall växa, icke genom några konstlade medel utan på grund av att behovet av kunskap blivit medvetet och intresset för bildningsfrågor vaknat.

Utom våra kvinnokurser, som glädjande nog omfattas med allt livligare intresse år för år, skulle det nog verka välgörande och väckande, om emellanåt kvinnliga länsinstruktörer tillsattes, där förhållandena möjliggjorde det. För närvarande finns endast manliga läns- eller distriktsinstruktörer inom A. B. F:s verksamhet."

Kvinnliga länsinstruktörer. Ligger det någonting i den tanken som vi böra ta vara på?

När man ideligen håller på och gnuggar geniknölarna för att utfundera något sätt att stimulera studieintresset hos kvinnorna, då är man mycket benägen att ta upp och pröva alla uppslag. Det kan inte bli tal om, utan att det finns ett medvetet kunskapsbehov hos kvinnorna i våra arbetareorganisationer, det är bara hur detta behov skall fyllas, som man på många håll ännu inte har riktigt klart för sig. Det är så oändligt mycket som man behöver lära sig, och det är så svårt att få tid och krafter att räkna till för ingående och grundliga studier. Och då faller man alltför ofta offer för den felaktiga föreställningen, att får man bara ut en föredragshållare, så skall denne i en handvändning kunna bibringa medlemmarna de erforderliga kunskaperna. Man anordnar så ett möte på ett par timmar en kväll och rekvirerar till detta en människa, som håller föredrag eller ger instruktion i ett visst ämne, t. ex. föreningskunskap. Den kort tillmätta tiden räcker givetvis inte till att ens bibringa åhörarna de mest elementära kunskaperna i ämnet, och den räcker framförallt inte till det viktigaste nämligen de praktiska övningarna. Föredragshållaren eller instruktören lyckas inte att på den lilla kvällsstunden bibringa åhörarna de kunskaper som man önskade och åsyftade, undrens tid är gunås förbi, och missnöjet är mycket stort.

Vad skall man då göra, för att få ändring i dessa förhållanden? Ja, det finns tydligen intet annat medel att tillgå, än att vi få försöka lära oss, att enda sättet är grundli-

Åter en kvinna till riksdagen.

Christina Ekberg från Sthlms län.

En ny kvinnlig ledamot fick andra kammaren mottaga omedelbart vid sin början.

Det är vår kamrat Christina Ekberg från Huvudsta, som inträtt som ersättare för socialdemokraten S. J. Karlsson från Nynäshamn, vilken av sagt sig ledamotskapet på grund av viktiga uppdrag inom sin kommun.

Christina Ekberg är även en god kraft på det kommunala området och i sin hemkommun innehar hon flera krävande uppdrag. Partiet har hon tillhört sedan 1893 och sedan dess, kan man säga, även vår kvinnorörelse inom vilken hon alltid verkat särskilt genom sitt arbete i den klubb hon tillhört.

Vi önska henne god framgång på hennes nya verksamhetsfält.

gare, sammanhängande studier och framförallt självverksamhet. Och det är så studiecirklarna arbeta, och det är därför det är så oerhört nödvändigt att kvinnorna få upp ögonen för de rika bildningsmöjligheter vi ha i dessa.

Det är nog inte heller alldeles utslutet, utan att det skulle verka stimulerande på kvinnornas studieintresse, om det, på de platser där möjlighet finnes, tillsattes kvinnliga länsinstruktörer, och valdes in kvinnor i styrelser och kommittéer för bildningsarbetet i något större utsträckning än vad nu sker. Naturligtvis menas inte här, att man skall välja kvinnor bara för att det skall så vara, utan det förutsättes naturligtvis att det skall vara kvinnor, som hysa ett levande intresse för bildnings-

"Det långa loppet."

Tvenne gånger under remissdebatten fällde statsministern i andra kammaren samma ord som i rubriken här ovan. Det var i försvaret för sin arbetslöshetspolitik som fick sin sanktion i riksdagen 1 juni förra året och vilken han menar i "det långa loppet" är humanare mot arbetarna än den de själva genom sina representanter i riksdagen vilja föra.

För de flesta står det väl klart vari humaniteten ligger. Det är precis samma anda som besjalar statsministern som de arbetsgivarrepresentanter vilka säga, att hjälp till de arbetslösa i form av ordnad arbetslöshetsförsäkring måste de motsätta sig, ty det är icke förenligt med arbetsgivarintressena att arbetarna understödjas.

Arbetsmarknaden undanhålles då konkurrensen mellan arbetarna om arbetstillfällena och lönerna kunna hållas uppe, vilket för industrin här i Sverige inte anses fördelaktigt.

Statsministerns tankegång är då denna: att förhindras arbetarna i mesta möjliga grad att erhålla arbetslöshets hjälp eller nödhjälpsarbete, så tvingas dessa förr eller senare att bryta solidariteten mot sina kamrater och erbjuda sin arbetskraft trots strejker och blockader.

Följden härav skulle bli att arbetsgivarna finge större möjlighet att bestämma lönerna och betala sådana med den syn de ha på problemet, om att det är de låga lönerna som mest gagna industrin.

Häri skulle då ligga "det långa loppets" humanitet. Arbetarna kunna få arbete, visserligen mot mycket lägre löner än vad de ha krav på, ja kanske mot svältlöner, men ändå arbete. Industrin skulle blomstra och borgarna, aktieägarna få

arbetet, liksom detsamma även bör fordras av de män som tillsättas. Även om man helst vill slippa ifrån diskussionen, skall det vara män eller kvinnor, så måste man här vädja till våra bildningsorganisationer, att ta frågan under övervägande, för att undersöka, om det kan tänkas att man på den vägen skulle kunna driva upp ett större, mera verkligt studieintresse bland kvinnorna. 20 proc. kvinnor i studiecirklarna är en siffra som tarvar en v å l d s a m, s k y n d s a m ökning i detta likställighetens tidevarv.

H. F—d.

god utdelning igen och bliva köpstarkare.

Ja, sådan är väl tankegången och drömmen hos många om att få tillbaka de gamla goda tiderna. Men det är ändå inte så säkert att allt går igen och blir lika med förr.

Våra nationalekonomer hålla visserligen ännu på de låga lönernas välsignelse för industrin, men vi äro ju i alla fall icke något stort industriland där det arbetas efter de mest utvecklade metoderna för såväl den manuella som maskinella kraftens tillvaratagande.

Säkerligen står hela industrialismen och privatkapitalismen inför ett nytt skede. Icke endast i Europa utan även utanför dess gränser, man kanske vågar säga i hela världen.

Det blir troligen allvarligare saker att diskutera än sänkandet av arbetareklassens hårt tillkämpade levnadsstandard och att leka en arbetslöshetspolitik, vars konsekvenser skulle leda till ett sönderbrytande av arbetarnas organisationer.

Vi se också hur, visserligen ännu blott enstaka, röster tala om, icke de låga lönernas evangelium för industrin, utan tvärtom, att det är de höga lönerna som skola kunna tillfredsställa behoven och skapa fram ökad omsättning. Industrin kan inte längre leva endast på omsättningen inom överklassen och medelklassen utan måste utvidga sin konsumentkrets. Och då komma vi till, att även de som äro viktiga faktorer vid produeringen skola kunna bliva köpstarka konsumenter. Industrin börjar därmed som först att verkligen fylla sin uppgift. Dess led i utvecklingen är icke att tillfredsställa endast fåtalets behov och ständigt stegra detsamma. Den måste fortsätta att tränga allt längre ut bland folket och giva det möjligheter att tillgodogöra sig dess frukter och höja sig i såväl materiellt som andligt avseende.

Vi ha många spørsmål på vårt arbetsprogram som höra samman härutinnan.

Må kvinnorna inom vår rörelse även förstå detta och hålla sinnena friska och deltaga med liv och lust i vårt arbete för befrämjande av de idéer som för oss äro livsbetingelsen för framåtskridandet, ty det är i solidariteten med vår klass som i "det långa loppet" bär oss fram till verklig humanitet.

Gertrud Månsson, Stockholm, 60 år.

I slutet av förra året fyllde Gertrud Månsson 60 år, vilket överraskade de flesta av hennes vänner och kamrater. Detta var icke heller så underligt, ty för Gertrud Månsson synes de sista 10 åren gått spårlost förbi, vilket dock icke får uppfattas som om hon levat livet "leende". Tvärtom hör hon till dem, man vill karakterisera som strängt allvarliga. Med detta allvar följer också de gedigna egenskaper som utgör personligheten Gertrud Månsson, vilken skattats högt redan från hennes första tid inom arbetarrörelsen. När det därför vid den 40-gradiga rösträttens genomförande blev möjligt att sätta in även kvinnor i stadsfullmäktige, föll genast partiets blickar på Gertrud Månsson och hon insattes där som den första kvinnliga socialdemokratiska representanten. Hon har alltsedan med endast ett kort avbrott tillhört denna församling. Helt naturligt har hennes kommunala uppgifter icke begränsat sig därtill, utan fyller hon många sådana.

På sin 60-årsdag blev hon också hjärtligt hyllad av kamraterna från olika områden, vilket visade hur varmt avhållen hon är.

I detta sammanhang kunna vi inte uraktlåta att erinra om, att Gertrud Månsson var "Morgonbris" första utgivare och att hon sedan 1892 tillhört Stockholms allm. kvinnoklubb och där nedlagt mycket arbete. För fackföreningsrörelsen har hon också intresserat sig och deltog livligt i den organisationsverksamhet bland kvinnliga arbetare som bedrevs av en agitationskommitté. Denna bildades i slutet av 90-talet och fortsatte sitt arbete till dess Kvinnornas fackförbund bildades 1906.

S. V.

Broderskap.

Vilket missbrukat ord! Är det verkligen någon, som numera på allvar vill använda ett så komprometterat uttryck i den politiska diskussionen eller i den sociala verksamheten? Man har ju ordet blott som en slags partidevis, ett minne från den stora revolutionen! En tom dekoration således, anser många. Och för dessa är det också så. Man har också i överensstämmelse härmed ersatt ordet med solidaritet. Vilket inte är detsamma. Jag kan vara solidarisk med en person angående vissa gemensamma intressefrågor utan att därför känna broderskapskänslor gent emot honom. Ja, jag kan vara solidarisk med honom och dock innerst inne hata honom. I de stora folkrörelsernas ungdomsår, då en strid för ideella värden sammanband människorna i gemensam kamp, fara och förhoppning var ordet broderskap ej en tom fras, det var levande. Den som kämpade under samma fana och mot samma fiender var min broder. En person, som jag kände mig besläktad med, och som jag således var villig dela min sista brödbit med. Jag behöver inte gå så långt som till urkristendomens dagar, blott ett par tre tiotal år tillbaka i tiden, då ännu kampen inom de stora folkrörelserna, omkring det nya århundradets början, då seklet var ungt således, var brinnande och full av hänförelse. Ingen tänkte på att "broderskap" blott var en fras, ett ord utan inre sanning således. Det låg sanning däri och det kändes, att så var. På otaliga fanor och standar, som burits av starka armar högt över allas huvuden, har ordet inristats. Och huru många hjärtan har ej klappat fortare vid åsynen därav! Och än-

"Flärdfri, genomärlig, litet kylig mot 'borgerligt folk', hjärtegod mot 'sina egna', en orubblig tro på socialismens slutliga seger, ett varmt hjärta för sin klass och för dem som lida", med dessa ord hälsas Gertrud Månsson i Morgonbris, då hon 1910 skall träda in i stadsfullmäktige. Och i dag säga vi, att det är just för dessa egenskaper, sin gedigenhet och kunnighet som hon allt fortfarande behållit sin post och sina vänner.

S. V.

dock säger man: Broderskap! En fras! Det är som om vissa människor ville tvinga in denna tanke hos andra. Låt ej dessa människor få rätt! Tag fram "broderskap" ur den politiska skräpvrån och låt ej blott ordet utan även innehållet komma till heders! Ej blott i sköna talesätt! Det är mindre viktigt att ta fram det ur den oratoriska rustkammaren vid högtidliga tillfällen. Bättre då använda det någon gång i vardagslag. Men allra bäst är att leva det. Ej blott i vårt enskilda liv utan i det sociala, i samlevnaden människor emellan, ute i samhällslivet. Ej som en oratorisk praktblomma utan som en verklig livgivande idé, ett ideal för utdanandet av nya samhällsförhållanden. Det blir aldrig bättre på det ekonomiska livets område förrän vilddjurstaktiken och vilddjursmoralen får lämna rum för mänsklighetens ädlaste arvedel: broderskapet. Blir ej den civiliserade delen av människosläktet ärligt och redbart besjälad av viljan att omordna vårt hemska ekonomiska nutidsdrama i överensstämmelse med en sann och ädel broderlighetsanda, så få vi virvla in allt djupare i "kniven-på-strupen"-systemets Inferno. Och farten i utförbacken är god, för att ej säga svindlande. Vad varslar den kinesiska draken, som sprutar eld och galla. Hat och hämnd mot de vita folken, som trampat den gule brodern under järnhälen. Alla andra frågor för dagen borde få vika för denna stora: Broderskapets anda skall levandegöras i det ekonomiska livet och pånyttföda detta.

Ingeborg Sjögren.

Ödemarksstämning.

I.

Dystra, brännande ensamhet,
som ej famnas av mörka väggar,
men ligger ändlöst stor och förskräckande
som ödemarken själv — —

Bittert jag dig hatar, ty fruktan
och namnlöst vemod du bringar
och dock, du trolska, väldiga
jag älskar dig än mer.

II.

Står jag i mörka människobruset
där allt är oro och vimmel,
längtar jag till midnattsljuset
och din klara, ändlösa himmel
där molnen flyga mot väster
med min längtan, mitt vemod.

Skild från dig bli åren tomma,
ty aldrig jag glömmar dina fjällar.
För mig inga ängder blomma,
som ljungen på dina hållar
och ingen sång klingar skönare
än vindens kring dina vidder.

Ensam jag vandrar i fjällen
på stigar, som ingen har banat
och än är det långt till tjällen,
som blicken i fjärran spanat
och ensam jag är. Så ensam
och trött, att jag ville gråta.

Gustav Åström.

Själva denna kamp (klasskampen) är oundviklig, men socialismen, som åsyrftar att leda samhället fram till högre utvecklingsfas utan klassprivilegier, har intet som helst intresse av att den förlöper i brutala, våldsamma former. Den historiska erfarenheten har visserligen hittills givit Marx rätt i att vid genomgripande sociala revolutioner våldet alltid till sist fått bli jordmodern för det nya, som skulle födas, och det är ju möjligt, att mänskligheten ännu icke hunnit längre än att samma skådespel kommer att upprepas, när dödstimman en dag slår i något eller några av de ledande kulturländerna för några viktiga kapitalistiska privilegier. Men i socialismens väsen ligger alldeles ingen tendens till sådant. Den fredliga evolutionen är överallt den väg socialdemokratin vill välja, i vad på den ankommer.

Ur ett tal av Hjalmar Branting 1906.
(Ur Brantings tal och skrifter.)

Nattarbetsförbudet.

Av förste aktuarien Alrik Jacobi.

Under den sistlidna julveckan ingav socialstyrelsen till regeringen sitt åtminstone inom kvinnoorganisationerna med intresse motsedda yttrande rörande lagstiftningen om förbud mot kvinnors användande till industriellt arbete nattetid. Yttrandet gick, såsom redan är bekant, ut därpå, att nuvarande lagstiftning — 1909 års lag — skulle oförändrad bibehållas. Styrelsen ansåg sig sålunda ej kunna tillstyrka, att förbudet borttogs eller uppmjukades, men ej heller, att det utsträcktes till de smärre företag (med högst tio arbetare), som nu äro därifrån undantagna.

Den ståndpunkt socialstyrelsen här kommit till är densamma, som kom till uttryck i styrelsens på hösten 1925 avgivna förslag till ny arbetareskyddslag. I detta förslag hade rörande nattarbetet upptagits samma bestämmelser som i 1909 års lag, men omnämndes samtidigt, hursom från vissa kvinnoorganisationer ingivits framställningar om vissa modifikationer i nattarbetsförbudet, vilka ansetts icke sakna skäl, men dock inkommit allt för sent för att kunna bli föremål för en grundligare utredning. Meningen hade ju nämligen varit, att lagförslaget skulle komma före redan vid 1926 års riksdag, i samband med revisionen av arbetstidslagen. Då så ej blev fallet, har det vunna rådrummet utnyttjats till företagande av den nu framlagda utredningen.

Man har vid utförandet av denna undersökning följt två linjer. Å ena sidan ha yttranden rörande nattarbetsförbudets verkningar inhämtats från olika arbetsgivare- och fackorganisationer. Å andra sidan ha vissa av yrkesinspektionens funktionärer — främst de kvinnliga assistenterna — fått i uppdrag att i samband med sina inspektionsföretag inhämta upplysningar i

samma fråga från vederbörande arbetsgivare och arbetare.

Ehuru initiativet till den förevarande undersökningen närmast kommit från håll, där man önskat lättnader i det nu gällande nattarbetsförbudet, kunde det vid undersökningens anordnande icke förbises, att fråga även kunde bli om en utvidgning av nämnda förbud. Detta är som bekant utformat i anslutning till en i Bern år 1906 antagen internationell konvention, som dock endast äger tillämpning å industriella företag med mer än tio arbetare. Då det genom världskriget avbrutna internationella samarbetet på arbetslagstiftningens område återupptogs på Washingtonkonferensen 1919, ansågs Bernkonventionens begränsning redan otidsenlig och antogs därför en ny konvention, i huvudsak av samma innehåll som den tidigare, men gällande all industriell rörelse utan avseende å arbetarantalet. Denna konvention har sedermera ratificerats av ett flertal stater, dock icke vårt land, som alltså fortfarande står på Bernkonventionens ståndpunkt. Med hänsyn till den betydelse man särskilt i arbetarekretsar fäster därvid, att de internationella arbetskonferensernas beslut även omsättas i de olika ländernas lagstiftning, är det naturligt, att man nu också begagnade tillfället att undersöka, huruvida icke även den svenska lagen skulle kunna så avfattas, att den möjliggjorde ratificering av Washingtonkonventionen. Att undersökningen utsträcktes att omfatta även smärre, utom lagen stående företag var även påkallat med hänsyn därtill, att man endast vid dessa arbetsplatser har tillfälle att inhämta upplysningar om arbetarekretsarnas egna erfarenheter rörande nattarbete.

Vad beträffar den del av undersökningen, som bestod i inhämtande

av yttranden från organisationerna, visade det sig, att å arbetaresidan en överraskande enig opinion uttalade sig för nattarbetsförbudets bibehållande och helst även dess utsträckning till småindustrin. Om man frånser vissa arbetaregrupper, såsom tidningsbud, städerskor o. d., vilkas sysselsättning ej ens enligt Washingtonkonventionen skulle räknas till industriellt arbete och som sålunda stå helt utanför denna fråga, är det endast i det av bryggeriarbetare förbundet avgivna yttrandet, som man finner någon genklang av opinionen mot nattarbetsförbudet. Vad denna sak beträffar, hade redan i samband med undersökningens planläggning från kvinnohåll framhållits, att de kvinnliga arbetarna i allmänhet ej vore så starkt representerade i fackförbundens styrelser, att deras mening kunde komma till sin rätt i de därifrån avgivna yttrandena — bryggeriarbetare intaga i detta hänseende, såsom väl är känt, en undantagsställning! Socialstyrelsen hade i de till fackförbunden utsända cirkulärskrivelserna också sökt tillgodose denna synpunkt genom att framhålla önskvärdheten av att förbundens kvinnliga medlemmar finge tillfälle att yttra sig i ämnet och framföra sina speciella önskemål. I vad mån sagda synpunkt vunnit beaktande kan naturligtvis icke i samtliga fall bedömas. I en del yttranden ha dock bifogats särskilda uttalanden från vissa kvinnliga avdelningar, och i andra fall är känt, att särskilda möten anordnats med representanter för de kvinnliga medlemmarna, som därvid fått uttala sina åsikter i det förelagda spörsmålet. I ett fall, beträffande textilarbetarna, ha också en del kvinnorepresentanter beretts tillfälle att inför socialstyrelsen muntligen framföra sina önskemål, som härvid befunnits i alla avseenden överensstämma med den av förbundsstyrelsen intagna ståndpunkten i frågan.

Arbetsgivarnas ställning till nattarbetsfrågan har varit mera växlan-

de. Åtskilliga av de organisationer, vilkas medlemmar i större utsträckning sysselsätta kvinnlig arbetskraft, ha vitsordat, att för dem intet behov kan anses föreligga att tillgripa nattarbete och att lagen sålunda varken för industrien eller för kvinnornas vidkommande medfört några olägenheter. I andra fall ha uttalandena tydligen påverkats av arbetsgivarintressets principiella aversion mot alla restriktiva ingrepp i näringslivet; man medger, att lagen ej medför några egentliga olägenheter, men gör dock gällande, att det under alla förhållanden och med hänsyn till eventuella framtida behov är bäst att ha full handlingsfrihet. Då den lagstadgade begränsningen av arbetstidens längd nu i allmänhet utesluter möjligheten att kunna draga ut på natten med övertidsarbete, lägger man i stället huvudvikten vid behovet att i vissa fall kunna förlägga arbetet på dubbla skift. Speciellt textilindustrin har med stor energi gått in för denna anordning som framtidens enda rationella driftsform och krävt, att för sådant ändamål få utnyttja åtminstone tjugi av dygnets timmar (kl. 4 f. m.—12 midnatt) ett krav, som också svenska arbetsgivarföreningen uppställt som sitt minimiprogram.

Av de genom yrkesinspektionen utförda undersökningarna synes också framgå, att det är vid frågan om skiftarbetet, som tyngdpunkten av detta spörsmål ligger. Där skiftarbete icke ifrågasättes, vållar nattarbetsförbudet inga svårigheter. Åttatimmarslagen och — för sömmerskor, modister o. dyl. — jämväl butiksstängningslagen har här definitivt gjort slut på det gamla nattsläpet. Den inom vissa grenar av livsmedelsindustrin inrotade vanan att börja arbetet mitt i natten har för mejeriernas vidkommande konstaterats i stort sett ej längre vara av nödvändigheten påkallad och lär inom bageriyrket också vara oåterkalleligen utdömd. De enda näringsgrenar, för vilka nattarbetets

Joseph Knight: LANDSKAP.

upphävande skulle få någon direkt betydelse, äro sådana, som mer eller mindre regelbundet praktisera arbetet på dubbla skift.

Alldeles utesluten är denna arbetsform som bekant icke ens med nuvarande lagstiftning. Det kräves blott, att båda skiften inpressas inom en tid av sammanlagt 17 timmar (kl. 5 f. m.—10 e. m.); å platser, där det av hänsyn till kommunikationerna eller andra skäl ej låter sig göra att börja arbetet så tidigt som kl. 5, får man kanske räkna med någon timme mindre, varigenom bruttoarbetstiden för varje skift blir högst 8 timmar. Om så härifrån avdrages tid för erforderliga raster och måhända också någon förkortning av lördags-skiftet, blir den effektiva arbetstiden per vecka blott 43 à 44 timmar. Detta innebär ju för industrien en viss tidsförlust, som väl dock torde väsentligen uppvägas av att maskiner och arbetslokaler kunna utnyttjas under så mycket längre tid än vid vanligt dagarbete. För arbeterskorna medför anordningen också minskad förtjänst, för så vitt arbetsgivaren icke utbetalar avlöning såsom för full arbetstid — ett system som stundom lär tillämpas och som i och för sig synes fullt lika befogat som den högre ersättningen

vid övertidsarbete; i båda fallen gäller det ju en för arbetarna obekvämlig förläggning av arbetstiden, som för arbetsgivaren möjliggör ökad profit och därför av honom bör kunna skäligt honoreras.

Även om någon dylik kompensations ej kan erhållas och den av nattarbetsförbudet framtvungade förkortningen av skiftet sålunda medför minskad arbetsförtjänst, kan ifrågasättas, om icke denna inkomstminskning, åtminstone för de arbeterskor, som tillika ha husmoderliga plikter, är det minsta av två onda ting: man har i varje fall på flera håll förklarat sig föredraga detta framför att behöva arbeta till kl. 11 eller 12 på aftonen. Annorlunda ställer sig kanske saken för de ensamstående kvinnorna, vilka på samma sätt som sina manliga kamrater ha tillfälle att ta igen den förlorade nattvilan på morgonen. Skulle man blott ta hänsyn till dessa sistnämnda arbeterskor, kunde nattarbetsförbudets berättigande nog starkt ifrågasättas; de hygieniska och moraliska skäl, som stundom anförts för denna lagstiftning, äro knappast så tungt vägande, att de kunna motivera en särslagstiftning för det ena könet.

Vår fackliga spalt.

Organisationsförhållandena inom sömnadsbranschen i Göteborg.

Styrelsen för avdelning n:r 65.

Möss-, kapp- och lannesömmerskor ha var sin präktiga fackförening. Av dessa ägde möss- och kappsömmerskorna fackföreningar redan i början av 1900-talet, vilka dock under de svåra lockoutåren gingo sönder. I sept. 1916 bildades linnesömmerskornas fackförening och nu följde även återupptagandet av möss- och kappsömmerskefackföreningarna. Lannesömmerskefackföreningen firade i nov. sin 10-åriga tillvaro. Av berättelsen över föreningens verksamhet framgår att den äger 450 godkända medlemmar och räknar nära 99 proc. av sömmerskornas antal, en siffra som kommit idealet mycket nära. Vid läsningen av berättelsen får man reda på hur pass efterblivna i sin uppfattning om fackföreningsrörelsen arbetsgivarna kunde vara ännu så sent som 1916 och 1917. Den ena arbetsgivaren uppträdde med hot om häktning och den andra med förklaringen att han älskade sin personal, naturligtvis i avsikt att skrämja eller förmå personalen att icke ansluta sig till organisationen. Men hans kärlek förbjöd honom dock icke att betala svältlöner. Men dessa stormar och många andra svårigheter, såsom kristidens hårda slag, ha nu lyckligt genomkämpats och organisationerna stå starka och målmedvetna.

Många lönerörelser ha genomförts både med strejk och utan sådan. De procentuellt mest glänsande löneförhöjningarna voro naturligtvis de första, som kunde gå upp till 50 proc. förhöjning. Nu i dagarna har också enighet vunnits om nytt avtal i fråga om timlöner och allmänna bestämmelser, varför den lockout, som lannesömmerskorna kastades ut i i början av året, avblåsts. Förhandlingarna om ackordspriser fortsätts.

En sammanhållande kraft äger också sömmerskornas organisationer i den samorganisation de varit med om att bygga upp. Sv. Skrädderarbetareförbundets Göteborgsavdelningars samorganisation bildades nämligen under 1918 och började sin verksamhet på nyåret 1919. Till denna hör beställningsskräddarna och de som arbeta inom herrkonfektion, möss-, linne- och kappsömmerskornas organisationer, omfattande nära 1,600 medlemmar.

Samorganisationen består av en representant från varje avdelningsstyrelse och två funktionärer, hr Månsson och fröken Ruth Berner. I dessa ha avdelningarna sin hjälpande och stödjande hand. Fröken Berner är de kvinnliga organisationernas kassör och deltar i deras inre organisationsarbete, är med på styrelsemötena, ordnar studiearbetet och är även ledare för studiecirklar.

Kvinnornas sittplatser i arbete.

Bureau of Women i Newyork har enligt Industrial Bulletin (n:r 12 1926) nyligen företagit en undersökning av arbetsförhållandena i trettio konfektfabriker. Man kom därvid bl. a. till det resultatet, att frågan om arbeterskornas sittplatser kräver särskild uppmärksamhet, så mycket mera som detta problem i det stora hela är det samma beträffande alla industrigrenar.

Kravet på en god stol, som kan reducera tröttheten, är i korthet att stolen bör passa den som skall använda den och vara lämplig för arbetet. För att passa för arbeterskan måste den vara bekväm till formen och vara försedd med träsits med avrundade kanter samt med en fördjupning i sätet baktill, så att arbeterskan nyttjar hela sätet, och icke bara sitter på kanten av detsamma. Höjden bör vara reglerbar. Likaså bör ryggstödet vara reglerbart, så

Man förstår gott att hon alltid är på vakt och tillreds i arbetet för organisationerna. Den inre stabiliseringen är märkbar och under den sista kongressperioden har medlemsantalet ökat med 50 proc. och är nu över 1,200. Krafter ha också växt fram så att icke allt arbete längre lägges på funktionärerna. Studiecirkelarbetet går bra och en cirkel som varit särdeles uppfostrande är den i fackföreningskunskap, meddelar oss fröken Berner. Denna cirkel arbetar också mycket intensivt. I tur och ordning få medlemmarna utarbeta föredrag över ämnet "Fackföreningsrörelsens historia" och hålla dem på sammanträdena, varvid förekommer diskussion, som ofta blir mycket livlig, särskilt vid tillfällen då olika grenar av rörelsen blir föremål för behandling, såsom t. ex. om Amsterdaminternationalen och den Röda fackföreningsrörelsen.

Något som de kvinnliga medlemmarna även äro glada över, är den goda sångkör de äga och som består av medlemmar ur sömmerskefackföreningarna.

Till sist meddelade fröken Berner vid vårt samtal med synbar glädje, att snart får Samorganisationen flytta och får mycket rymligare lokaler. Allt arbete koncentrerar sig mer och mer till expeditionen, styrelsemöten, kommittéuppdrag, cirkelmöten o. s. v. Vi förstå mycket väl detta.

S. V.

att korsryggen kan få vila, och så lågt att det icke hindrar armrörelserna. För att lämpa sig för arbetet bör stolen ha en sådan höjd i förhållande till arbetsbordet, att plats finnes för knäna. Bäst är att ha arbetsbordet av sådan höjd, att man kan stå vid detsamma, och stolar som äro anpassade till denna höjd, så att arbeterskan kan välja vilket som är lämpligast, att sitta eller stå under arbetet.

Av de företag som besöktes var icke ett enda försett med stolar som motsvarade dessa krav. Ofta användes taburetter. Den värsta olägenheten beträffande sådana är ju att de sakna stöd för ryggen. Det är praktiskt taget omöjligt för en arbeterska att sitta på en sådan under någon längre tid utan att få en hop-sjunken ställning, varigenom viktiga organ sammanklämmas. Icke heller stolar med raka ryggar äro lämpliga, enär de endast skänka stöd åt skulderna.

Frågan om när det var praktiskt möjligt att sitta under arbetet besvarades olika inom olika företag, fastän det gällde samma arbete. De flesta driftsstyrelserna förmenade, att en arbeterska kunde erhålla stol såvida hon anhöll därom. Felet är emellertid att de gå ut ifrån att arbeterskorna i allmänhet stå och icke vilja sätta sig med mindre de känna sig kläna. Emellertid blir deras hälsa och arbetseffektivitet undergrävd genom det dagliga utsättandet för onödigt trötthet. I många fall kommer det naturligtvis att bli nödvändigt att vidtaga särskilda arrangemang med hänsyn till att arbetet skall kunna bedrivas i sittande ställning, men ansträngningarna härutinnan komma att belönas. Ständigt stående ställning bär ansvaret för många ryggsmärtor, dåliga ben och trötthet som förekommer bland fabriksarbeterskorna.

Å andra sidan är det även ohälsosamt att alltid sitta. Den tröga blodcirkulationen, som det ständiga sittarbetet medför, kan också förorsaka huvudvärk och ryggsmärtor. Det bekvämaste är därför en anordning som tillåter arbeterskorna att välja mellan att sitta eller stå under arbetet.

E—th L—n.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara overk-sam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Åter en partiveteran ur tiden.

Nils Persson.

Den 12 januari gick Nils Persson ur tiden och därmed åter en man från genombrottsåren. Han liksom Thorsson var skåning och mest känd och uppskattad där.

Hans dagliga gärning i egenskap av Murareförbundets förtroendeman höll honom nämligen ganska mycket inom den skånska gränsen, där förbundet hade sitt säte. Men han var dock känd och allmänt uppskattad av våra partivänner från syd till nord.

Som bekant tillhörde han riksdagen sedan i början av sekelskiftet. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen bestod då av Branting, Thorsson, Nils Persson och Viktor Larsson.

Nils Persson efterlämnar minnet av en sällsynt gedigen och plikttrogen personlighet.

Hans lugna, solida väsen ingav en känsla av förtroende och tillit.

Han hörde till dem, som från arbetarerörelsens genombrottsår var med och byggde upp, både den fackliga och politiska rörelsen och gav ryggrad och pondus åt dess växt inåt och utåt.

Den insats han gjorde särskilt i de tidigare åren har varit av stor betydelse och känna vi tacksamhet inför minnet av vad han verkat med sitt kloka, sunda och humana väsen.

S. V.

Inte med kraft utan med uthållighet uträttar du något stort.

En ung mor.

En liten sömmerska — hon hette förresten Ester Mörk — råkade bli mor ogift. Detta anses ju mycket klandervärdt, men en enkel sömmerska har inte råd att vid behov dra sig undan som obemärkt. Det är andras lott. Ester måste sitta i ateljén ända till de yttersta dagarna.

Hon hade, närgångna blickar till trots, undvikit att snöra sig och därför gick allt lätt och fort. Det var en flicka hon fick. Och hon var snart åter i arbete. På ateljén blev man förvånad när hon kom tillbaka. Man hade väntat att hon skulle vara borta längre. Men Ester arbetade med större energi nu än någonsin förr. Hon sydde på styck, som facktermen lyder, och det gällde att ligga i, om hon skulle lyckas försörja både sig själv och barnet. Hon lyckades, men gud vet det var knäppt! Hon blev både blekare och magrare.

Varje frukost- och middagsrast sprang hon hem till flickan. Hade hon haft mer än femton minuters rast på eftermiddagen skulle hon nog även då ha kilat hem. På femton minuter hann hon det inte, och en däst grannfru, som själv ej hade något barn, fick därför anledning att klaga över 'jäntslynans unge', som 'jämt och ständigt skrek'. Tänk om den klagande fattat sin plikt att hjälpa — sin plikt som människas! Klagomålen blevo svidande sting. Och naturligtvis fick Ester själv aldrig äta ett mål mat i lugn och ro.

Ja, grannen kallade henne jäntslynan, men Esters 'slynar' voro verkligen slut. När hennes kamrater gingo ut till dans och andra nöjen, gick hon ut med sitt barn, så det skulle få frisk luft; såvida inte barnet var sjukt och hon måste sitta inne och passa det.

Hon avundades inte kamraterna. Inte alls! Hon tyckte så mycket om sin flicka, att hon icke ville mista henne för 'allt i världen'.

För övrigt kände hon sig icke som kamrat bland de forna kamraterna längre. Det var som om hon helt hastigt blivit åtskilligt äldre än dem. Det röjdes i hennes beteende på alla sätt. Ett par mörka, skruvformiga lockar, som hängde vid öronen, och som klädde hennes smala ansikte utmärkt, kammade hon sälunda in i det övriga håret, då hon blivit mor. Och hon hade litet längre klänningar och litet lägre klackar än förr.

Alla hennes förra vänner övergävo henne ändå inte. Ja, det var kanske bara en som övergav henne fullständigt och för alltid: hennes barns far. Denne svek. Och Ester — hon skulle hellre gått till döden än till offentligheten. Därför slapp mannen undan.

— — — Ester hade haft ett sprudlande glatt humör och hade det ibland ännu, varför det fortfarande hände att hon blev bjuden till fester och nöjen, men hon avböjde oftast för barnets skull. Det var blott om någon erbjöd sig att se efter flickan, som hon kunde förmås att lämna henne för att gå till något nöje. Och i sådant fall gick hon bara och var rädd för att något skulle hända den lilla, att hon skulle bli sjuk eller göra sig illa.

Flickan blev dock sjuk en dag och måste läggas på sjukhus. Det var ju inte så märkvärdigt. Det är ett underverk att rädda ett barn från att någon gång bli sjukt, och Ester Mörk hade synnerligen

(Forts. å sid. 13.)

Georg Brandes.

Kämpen för frihet och upplysning 85 år.

Georg Brandes är en litteraturkritiker i världsformat. Icke blott därför att han varit en snillrik och flitig författare, utan mest för det han ville något nytt med sin gärning, därför att han alltid varit en andens upprorsman, som krävt tankens konsekventa frihet, alltid varit en orubblig individualitet och haft en omutlig självständighet. Skall man definiera hans personlighet, så blir det att han är rationalist, en av de nittonde och tjugonde århundradenas största rationalister. Det har varit hans storhet och förtjänst som tolkare av litteraturen, och kanhända har det också blivit hans begränsning. Det har i alla händelser gjort honom till en ensam människa; det finns på hans ålderdom många som respektera honom, men han har endast få anhängare — han har varit för begåvad till att så många kunnat följa honom. Men han har många fiender, ty han är en ovanligt stark personlighet. Hans oförsonliga förnekelse av allt övernaturligt, alla gudar och religiösa auktoriteter har verkat avskräckande på många; han har ofta varit utsatt för, att sådana, som i sin ungdom voro hans underdåniga och fanatiska tillbedjare, vid mognare ålder blivit hans bittra fiender.

Det har på det hela taget kämpats mycket om, för och emot honom både i Danmark och andra europeiska länder. Det har skrivits åtskilliga biografier om honom, på danska icke mindre än sex, förutom i lexikon och litteraturhistoriska verk, och av dessa äro de fem hatfulla och hänsynslösa angrepp mot honom. Själv skriver han icke om något verk utan att det enligt hans mening innehåller andliga värden; han är den mest positiva litteraturkritiker som existerat. Genom hat, lömskhet, lögnaktiga beskyllningar och miss-tolkningar i otroliga återupprepningar har Georg Brandes kämpat sig fram till en storhet, som är oöverskådlig, men föga avundsvärd. Att han varit banbrytande på den skandinaviska litteraturkritikens område, kan väl näppeligen förnekas, och de litteraturkritiker i Norden, som nu hävda sig genom att antingen bekämpa eller underskatta honom, äro blott hans mindre begåvade epigoner.

Georg Brandes.

Hans vetande är kolossalt. Allredan som trettioåring var han i besittning av så mycket lärdom, att det kunde räcka till ett tiotal professorer. Han har rest mycket över hela världen, hållit föreläsningar i alla betydande länder, har idkat studier och arbetat, alltid arbetat, och äger ännu, 85 år gammal, en arbetsförmåga, som icke är vanlig.

För femtio år sedan skrev han:

” — — — Jeg giver mig ej.
Var en Gabestok sikker... i Trods
har jeg levet,
og intet af, hvad jeg har villet, har
skrevet,
har tænkt og har elsket, fornægtede
jeg.”

Det kan han säga ännu. Mycket har han förnekat och förnekar än, men aldrig sig själv. Ångest, bävan och undran för något hemlighetsfullt, har aldrig slagit honom ur kurs, han har alltid följt sin egen personliga riktlinje. Vetandet har varit hans enda auktoritet, och geniet har för honom varit livets ändamål. Dumheten har han föraktat och förföljt med ett stundom hatfullt hån.

Georg Brandes föddes i Köpenhamn den 4 februari 1842. Hans föräldrar voro judar, vilket tidigt kom att ingå i hans erfarenheter. Han var en mycket flitig lärjunge och tog

endast sjutton år gammal studenten, studerade först juridik, sedan filosofi, men intresserade sig mest för litteratur och blev 1863 magister i estetik. 1870 tog han doktorsgraden med avhandlingen ”Den franske Æstetik i vore Dage”, en framställning av fransmannen Taies estetiska system. Som författare debuterade han med recensioner i ett magasin, och 1866 utgav han en skrift om ”Dualismen i vor nyeste Filosofi”, som var ett angrepp mot en professor av den gamla skolan.

Sitt genombrott och samtidigt första fanatiska motstånd fick han med sina föreläsningar vid Köpenhamns universitet över ämnet ”Hovedstrømninger i det nittende Aarhundredes Literatur”, varav den första hölls 1871 och den sista 1887 och som alla äro samlade i ett verk om 6 band. Det har blivit ett litteraturkritiskt verk icke blott för Danmark, utan för hela världen.

1877 utgav Georg Brandes sin intressanta skrift om den danske religionsfilosofen Sören Kierkegaard, året därpå utkom hans ”litteraturpsykologiska studie” av Esaias Tegner. Av de böcker, som sedan utkommo före sekelskiftet kunna följande framhållas: ”Ferdinand Lasalle”, ”Ludvig Holberg”, ”Mennesker og Værker i nyere europæisk Literatur”, ”Det moderne Gennembruds Mænd”, det stora verket om Shakespeare och biografien om Henrik Ibsen.

När professuren i litteratur vid Köpenhamns universitet blev ledig på 1870-talet, ansågs Georg Brandes vara den kompetentaste till platsen; men oaktat detta blev en annan vald till vikarie och några år senare utnämnd till professor. Georg Brandes akademiska bana var över huvud taget spärrad; och icke nog med det, pressen var också stängd för honom, han måste betala sina försvarsartiklar som annonser. Därför reste han 1877 till Tyskland, där han vistades till 1883, då några vänner och beundrare garanterade honom en årlig inkomst, som motsvarade en professorslön. 1884 startades tidningen ”Politiken”, och därmed fick Brandes ett organ, i vilket han kunde skriva fritt. Efter det politiska systemskiftet blev han år 1902 utnämnd till professor utan föreläsningssplikt. Han blev nu ekonomiskt oberoende och kunde ägna sig åt sina studier och sitt arbete, som återfinnes i bl. a. följande biografiska storverk: ”Wolfgang Goethe”, ”François de Voltaire”, ”Julius

Äktenskapslagstiftningen.

När vi i dessa dagar förfasa oss över advokat Eva Andéns förslag till nya former för äktenskaps ingående, emedan vi tro att detta förslag genomfört skulle omstörta all nuvarande ordning, gjorde vi kanske klokt i att försöka erinra oss, eller ta reda på vilka former för äktenskaps ingående som förut existerat.

Vi börja då med det som ligger advokat Andéns förslag närmast, nämligen de ofullkomnade äktenskapen.

Ända till 1915 inrymdes nämligen i vår svenska giftermålsbalk något, som hade namnet ofullkomnade äktenskap, vilka uppstodo om trolovade hade könsmgänge med varandra, och vilka äktenskap i sina rättsverkningar hade, åtminstone ekonomiskt, ändå mera vittgående konsekvenser än vad advokat Andéns förslag avser.

1734 års lag, vilken med vissa ändringar och tillägg var gällande ända till den nya lagen år 1915 antogs, stadgade: "Hävdar man sin fästekvinna; då är det ett äktenskap, som

Cæsar", "Michelangelo Buonarrotti", "Homer" och den stora självbiografien "Levned".

Det påstås att Georg Brandes intet har vunnit med sin livskamp, att han är besviken och besegrad och att han just därför föraktar människorna. Han är besviken, och det är mänskligt att han är det, det är i och för sig också förklarligt att han på sin ålderdom stundom varit dystert av pessimism, ty de senaste tjugua årens händelser ha icke kunnat vara annat än fruktansvärda för en människa, som för 60 år sedan trodde på en förnufts seger inom kort och i hela sitt liv kämpat för denna seger. Världskriget blev en bitter erfarenhet för Georg Brandes. Ingen av de stridande nationerna lyckades göra honom till sin vän på de andras bekostnad. Det försöktes av åtskilliga, bl. a. Clémenceau, som med det snöpliga misslyckandet fick anledning till det högljudda: "Farväl, Georg Brandes!"

Men besegrad är icke Georg Brandes. Det är tvärtom han som segrat. Hela hans produktion är ett stort monumentalt bevis på, att han har segrat i kampen för andlig frihet och socialt framåtskridande.

Oscar Hedberg.

skall fullkomnas med vigsel." Det var således ett äktenskap, men ett äktenskap, som enligt lagen skulle fullkomnas med vigsel. Men om mannen i ett dylikt fall "undandrog sig vigsel och framhärdade i denna sin motvilja", kunde domstolen förklara kvinnan för hans äkta maka, med giftorätt i hans bo, och rättighet att bära hans namn och tituleras för fru. Och barnen i ett dylikt äktenskap förklarades för äkta barn.

I sin år 1916 utgivna översikt över den nya äktenskapslagen skriver advokat Georg Stjernstedt om dessa äktenskap bl. a.:

"Kvinnan i ett ofullkomnat äktenskap förlorade ej, såsom hustrun i ett vanligt äktenskap, en del av sin självständighet och av en ogift kvinnas rättigheter, och mannen hade icke målsmanskap över henne. Alltså i detta avseende för kvinnan en fördelaktigare ställning än inom ett vanligt äktenskap. Det var f. ö. inom parentes sagt, inte lagens mening att kontrahenterna i ett ofullkomnat äktenskap skulle leva tillsammans. Även i detta hänseende voro de oberoende av varandra."

Det ligger i öppen dag, att de ofullkomnade äktenskapen voro till fördel för de ogifta mödrarna och även för barnen, ty även om trolovningsbarn fortfarande förklaras för äkta, så medför dock moderns försämrade ställning helt naturligt även försämring för barnen. Och det är tydligen detta som våra lagstiftande förfäder tagit sikte på. Man läser t. ex. i ett av förarbetena till 1734 års lag, i ett förslag som utarbetades 1690, följande:

"De barn, som man under trolovning eller äktenskapslöfte med sin fästekvinna avlar, äro äkta barn, såsom ock de barn, vilka man avlar i lönskeläger, när man sedan tager den förnedrade kvinnan till äkta, eller sig med henne förlovar, ändock att vigsel ej följer. Ty då moderns villkor bättras då bättras ock barnens." (Kurs. av undertecknad.)

Och i ett annat förslag heter det:

"Hävdar man kvinna uti rät fästning och under äktenskapslöfte då njute hon hustrus, och det foster, som avlas, äkta barns rätt av mannens bo i löst och fast, evad han lever eller är död bliven före vigseln.

Varder kvinna med våld, sovande eller annorledes mot sin vilja kränkt av ogift man, hög eller låg, njute hon av hans bo sin fulla giftorätt, och det barn som avlas sin arfsrätt. Är mannen gift och utan äkta barn, njute då den våldtagne och dess foster hans del av boet efter lagen; har han förr äkta barn, njute den förkränkte halft av hans del, och den andra

(Forts. å sid. 15.)

Matilda Hollstensson, Norberg, 75 år.

Norbergs soc.-dem. kvinnoklubbs äldsta medlem, fru Mathilda Hollstensson, fyller den 8 februari 75 år. Hon har tillhört klubben sedan den bildades, som en hängiven och trogen medlem, alltid glad och god, därför aktad och avhållen av alla, såväl inom som utom kamratkretsen. Må hennes levnadsafton bli ljus och vacker, önska alla kamraterna inom klubben.

(Forts. fr. sid. 11.)

små möjligheter att utföra ett sådant underverk. — Hon gick till sjukhuset varje dag på besökstimmen, men hon kunde ändå inte vara lugn, utan telefonerade dit så ofta att hon till sist blev snäst. Barnet blev emellertid allt sämre och en eftermiddag kallades hon till sjukhuset. Det var som att få dödsbud och hon skyndade ångestfull i väg.

Barnet dog i hennes famn. Men hon ställde inte till några scener; med en sukk lade hon sakta tillbaka barnet i dess bädd. Sjuksystrarna voro beundrande och tacksamma för hennes lugn. — När hon kommit hem grät hon en stund av djup förtvivlan, men därefter kom det över henne sådan frid, att hon den natten sov bättre än hon sovit på mycket länge.

Och då barnet begrovs såg hon utan tårar den blomhöljda kistan sjunka i djupet. Det togo emellertid åskådarna sig illa vid utav. Naturligtvis! Man hade väntat sig gällare tragik. Man blev bedragen.

Den lilla sömmerskan, som väckt sådan anstöt, då hon ogift blev mor, väckte ännu värre anstöt för sitt beteende, då barnet dött och kallades grym, hård, onaturlig...

Hon hade ängslats så för barnet, tänkt på dess framtid med ångest; därför blev det sådan lättnad när det dog, att hon djupast inne nästan gladdes däröver. För barnets egen skull. Detta nämnde hon i all förtrolighet för en väninna; denna ryggade till som inför en mörderska! Och därefter blev Ester Mörk varg i venn i ateljén och måste till slut söka sig annan anställning.

Om hon försummat flickan, då hon levde, men med himlande tragik begrätit henne när hon dött — då skulle säkerligen allt ha varit henne förlåtet.

Hans Botvid.

Kvinnorna och den allmänna pensionsförsäkringen.

Sista dagen av förra året inlämnades en skrivelse till konungen och 179 resolutioner från olika kvinnoföreningar ute i landet, vari protesteras mot kvinnornas undantagsställning i den allmänna pensionsförsäkringen.

I skrivelsen framhålles att redan från lagens tillkomst framfördes protester från kvinnornas sida mot deras särställning och att kvinnornas krav på reformering av pensionslagen alltjämt är lika aktuellt. Refererar till den motion som framfördes av de kvinnliga ledamöterna under 1926 års riksdag och att frågan om pensionslagens reformering givit anledning till uttalanden från ett stort antal kvinnosammanslutningar. Hemställes att kungl. maj:t "snarast möjligt under pågående allmänna revidering av socialförsäkringens olika grenar, behagade låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om sådan omarbetning av lagen om allmän pensionsförsäkring att här framställda reformkrav bliva tillgodosedda".

Skrivelsen är undertecknad å elva kvinnliga huvudorganisationers vägnar, bland vilka räknas även Soc.-dem. kvinnoförbundet.

Från närmare ett 90-tal av förbundets avdelningar har resolution insänts i frågan i huvudsak av samma innehåll som nedanstående:

Inför den väntade revisionen av Allmänna pensionsförsäkringslagen uttala vi vår fulla anslutning till den av de kvinnliga riksdagsrepresentanterna vid årets riksdag framförda motionen om ändring av pensionslagen därhän, att den fulla solidaritetens princip måtte vinna tillämpning inom pensionsförsäkringen och lagen omläggas sålunda att samma beräkningrunder bliva gällande för mäns och kvinnors avgiftspensioner, samt att bestämmelserna angående äkta makars tilläggsavgift ändras så, att denna avgift för vardera maken grundas på hälften av den gemensamma inkomsten och påföres man och hustru med lika belopp.

Brusten länk.

Emma Andersson.

Falu soc.-dem. kvinnoklubb har i dagarna genomlevat sin första stora sorg, enär en av klubbens mest intresserade och dugligaste kamrater gått dit, varifrån ingen återvänder. Klubbens mångåriga ordförande, fru Emma Andersson, är ej mer. Efter att hon legat svårt sjuk ett par månader kom ändå dödsbudet oväntat och stor var sorgen och saknaden efter vår avhållna kamrat. Den 19 dec. vigdes hon till gravens ro och vila. Många klubb- och partikamrater samt en stor del av Falu husmodersförenings medlemmar följde henne till hennes sista vilorum. Vid graven hölls tal av fru Maja Dalin, som från husmodersföreningen uttalade dess tack och nedlade en krans. Anna Wallin frambar kvinnoklubbens varma tack för ett mångårigt arbete i klubbens tjänst och nedlade en krans av röda nejlikor och röda tulpaner. På de vackra röda banden stod: "Kamrater Du lämnat Ditt minne bevarar." På Falu barnbördshus vägnar, vars initiativtagare hon varit och vars styrelse hon tillhört, talade stadsläkaren dir. Sjögren och nedlade en krans. Falu arbetarekommun representerades av dess ordf., E. Boman, som nedlade en krans med röda band med inskrift: "Tack för din gärning."

En verkligt djup sorg förädlar sinnet och knyter bandet fastare bland de sörjande. Vi kunna ej hedra hennes minne på ett bättre sätt än att fortsätta där hon slutat, att i enighet och kärlek arbeta för de små och för de fattiga i samhället. Frid över hennes minne.

Anna W.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Alingsås.

Soc.-dem. kvinnoklubben i Alingsås har på senare åren fört en ganska livaktig tillvaro, fast den ej i "Morgonbris" spalter låtit höra av sig.

Måndagen den 11 okt. höllo vi vår sedvanliga höstfest för att stärka vår kassa eventuellt fanfonden. Vi ha nämligen ej kunnat köpa någon fana ännu, men hoppas att innan nästa 1 maj vara lyckliga ägare av en sådan. Till festen hade inbjudits arbetarekommunen och ungdomsklubben Framåt, vilkas medlemmar ganska talrikt infunnit sig. Lokalen var fylld till sista plats med inbjudna och medlemmar. Programmet för festen var både nöjsamt och givande. Ordf. inledde densamma med ett kort anförande över de nyss avslutade valen samt hälsade samtliga närvarande välkomna, varefter sjöngs unsont "Arbetets kvinnor". Landstingsman H. M. Enander höll ett anförande om landstinget och dess sjukvård. Kaffet var nu färdigt och serverades under förstklassig musik med omväxlande sång.

Till försäljningen hade skänkts många vackra och nyttiga saker samt frukt och godsaker, vilka nu auktionerades ut med god åtgång och betalades bra.

En animerad stämning var rådande under hela kvällen och tiden gick alltför fort. Ordf. tackade å klubbens vägnar alla de medverkande, i synnerhet musikanterna, som under aftonen underhållit med fin musik, samt även de, som på annat sätt bidragit till underhållningen och den pekuniära behållningen av festen.

Den kontanta behållningen uppgick till 140 kr., varav enligt mötesbeslut 100 kr. tillfördes fanfonden och 40 kr. klubbens kassa.

För de inbjudna talade kommunens ordf., P. Årzén, som bl. a. även uttryckte sin glädje över den stora livaktighet som Alingsås kvinnoklubb f. n. har.

Som avslutning sjöngs "Arbetets söner", vartfter vi skildes åt glada över den i allo lyckade och angenäma festen.

H. L.—d h.

Från Karlskoga.

Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb hade onsdagen den 29 dec. 1926 sin sedvanliga julfest för medlemmar och deras anhöriga. I Folkets hus vackra, rymliga lokal dansades och lektes det av hjärtans lust.

Då alla "gäster" voro samlade smög sig en liten tomt i bland dem, lysande med sin lykta för att övertyga sig om att ingen saknades. Trenne tomtar med en spelande dito i teten kommo indansande och bjödo upp till långdans. Fyra små tomtar kommo inäkande med "släde" och delade omkring gotter. Musik, sång och sagouppläsning, lek och till sist en tilltalande av en klubbmedlem "tillagad" tablå utgjorde det festliga och muntrande programmet.

Med hälsning.

Ref,

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Rätt till arbete för unga och gamla.

I "Morgonbris" julnummer förekom ett inlägg med ovanstående rubrik. Författarinnan uppmanar däri kvinnorna att upptaga frågan om arbetslösheten och dess bekämpande till diskussion.

Detta är alldeles riktigt. Kvinnorna böra ej slå sig till ro med tanken att arbetslösheten är ett ofrånkomligt ont. Men när kvinnorna diskutera detta spörsmål måste det göras grundligt. Problemet bör vändas och synas på alla sidor. Framförallt utan fördomar och förutfattade meningar.

Det finnes en stor grupp kvinnor och många av dem upplysta, intelligenta och i andra avseenden nog så vidsynta och fördomsfria, som när det gäller frågan om arbetslösheten och vad som är att göra däremot, absolut icke vilja se saken i dess rätta belysning. Det är den stora grupp av gifta kvinnor, som utan att nöden tvingar dem därtill arbeta utom hemmet.

Det finnes ju tyvärr många gifta kvinnor, som måste utföra förvärvsarbete. Antingen nu mannen är arbetslös eller underbetald, hustrun måste, utom det att hon skall hålla samman hemmet och utföra arbetet där, även förtjäna pengar. Om dessa kvinnor är intet ont att säga, man måste tvärtom beundra deras mod och ut hållighet. Men alla de, som av lyxbegär eller emedan de stirrat sig blinda på "kvinnans rättigheter", uppehålla platser, som rätteligen borde innehavas av familjeförsörjare, det är dessa som böra näpsas.

Endast inom statliga och kommunala arbetsområden kunna de platser, som innehavas av gifta kvinnor, räknas i tusental. En grupp för sig bildar folkskollärarekåren, där snart varje familj har dubbla inkomster. Och under tiden gå tusentals unga män och kvinnor, brinnande av verksamhetsiver och med alla kvalifikationer för dessa platser, sysslolösa. Eller de söka sig in på arbetsområden, där de tack vare dessa kvalifikationer göra andra brödlösa.

Om vi än i princip hålla på behörighetslagen och anse den som en stor seger, måste vi dock medgiva att den åstadkommit en hel del skada. Ty det är just sedan denna lag stadfästes och gift kvinna fick rätt att inneha stats- och kommunuppdrag, som det på allvar började sättas i system att både man och hustru skola ha arbetsinkomst. Detta kan ju vara principiellt riktigt och i ett samhälle med riklig arbetstillgång också genomförbart. Men under nu rådande förhållanden är det absolut oriktigt att en del familjer skola ha dubbla arbetsinkomster och tack vare detta kunna leva, om icke precis i lyx och överflöd så dock relativt gott, medan så många både familjer och ensamstående personer sakna varje existensmöjlighet.

Dock ha de flesta kvinnoorganisationer, av vad slag de vara må, så gott som enhälligt uttalat sig för bibehållande av detta tillstånd. (Samtidigt talar man beklagande om arbetslöshetsproblemet.) Detta förfäktande av kvinnans rättigheter måste stämpas som antisocialt. Behörighetslagen var en seger och en dyrköpt sådan, det kan icke bestridas, men vi få icke visa sådan brist på samhällskänsla, att vi åter förlora den. Och vi ha alls ingen garanti, om dessa missförhållanden fortfarande, att det icke framskapas en opinion mot allt kvinnoarbete. E o l.

Från Södertälje.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb höll den 10 jan. årsmöte, Års- och revisionsberättelserna föredrogos och godkändes. Av den förstnämnda framkom, att medlemsantalet vid årets slut är 35 och av den senare att inkomster och utgifter balanserat på kr. 729:47. Av Morgonbris har försålts under året dels genom prenumerations och dels genom lösnummerförsäljning 450 ex.

Klubben har hållit 3 offentliga möten, därav två upplysningsmöten, ett i sexuell hygien med d:r Ada Nilsson som talarinna och ett med advokat fröken Eva Andén, som redogjorde för von Kochs förslag till lösdrivarelag samt ett valmöte med fru Agnes Söderquist som talarinna.

Dessutom har klubben tillsammans med arbetarekommunen anordnat 1 maj-fest och en julfest. Länets valarbete har klubben deltagit i genom husagitation och valsedelsutdelning. Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, folkskolestyrelsen och kommunstyrelsen.

Klubbens styrelse är av följande utseende: ordf. fru Anna Eriksson, Emmy Johansson, Kerstin Köhler och Agnes Gustafsson, samtliga omvalda, samt nyvald fru Anna Ström. Till revisorer valdes fruarna Frida Eriksson och Astrid Skoglund.

Klubben beslöt även att omlägga sina ordinarie möten till 3:dje helgfria månadagen i varje månad. R e f.

Från Falun.

Falu soc.-dem. kvinnoklubb höll onsdagen den 12 jan. sitt årsmöte.

Av styrelsens verksamhetsberättelse för det gångna året framgick, att klubben under året hållit 14 möten. Klubben har i gemenskap med ungdomsklubben på platsen anordnat en minnesfest å Hjalmar Brantings dödsdag. I mars månad var en fest i samband med syföreningsauktion anordnad, till vilken klubben i Borlänge var inbjuden. Demonstration i sjukvård har under året hållits av syster Anna Stern. Klubben har under året bevilstat två kamratmöten, ett i Långshyttan och ett i Avesta samt Hedemoraklubbens 10-årsfest. Klubben var med 2 ombud representerad vid Dalarnes distriktskonferens i Falun den 7 och 8 aug. 1926 och distriktets verkställande utskott är fortfarande förlagt till Falun. Klubben är representerad i Falu arbetarekommuns styrelse, Falu stads barnavårdsnämnd, Falu stads fattigvårdsstyrelse, i Falu stads högre folkskolas styrelse, Falu stads nykterhetsnämnd, Kopparbergs sockens kommunalfullmäktige och skolråd samt i dispensärstyrelsen.

Inkomster och utgifter ha under året balanserat å kr. 372:90 och beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året.

Till styrelse för i år valdes enhälligt fruarna Anna Vallin, ordf. (nyvald), Hilma Hillberg, v. ordf., Kerstin Olsson, kassör, Anna Sandahl, sekr., Hilma Hed-

Nyckeln till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyra från kroppen samt uppfrika blodet, därmed avlägsna själva orsaken till illamående och sjukdomar.

En huskur Frukt-Salt-Samarin är härtill synnerligen välgörande.

Magsyra och Huvudvärk försvinna. Värk i kroppen, Reumatism och Nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter och Välmående återvinnas.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart uppfriskande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postförskott från Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm. (Säljes å Apotek, Drog-, Kemikaliefärghandel m. fl.)

ström, v. sekr., samtliga omvalda. Revisorer blevo Kerstin Sporre och Brita Andersson. Till representanter i följande ekonomiska föreningar utsågos: Föreningen Folkets hus Emma Eklund med Hilma Hedström som suppl., i Falu arbetareförening Hanna Hedström, suppl. Kerstin Olsson, i Tryckeriföreningen Dalarna Hildur Korsgren, suppl. Anna Dalrot, i Konsumtionsföreningen Falun med omnejd Gina Hellström och i Falu B. B. Hildur Korsgren.

Med kamrathälsning till alla klubbar landet runt. A. S.

(Forts. fr. sid. 13.)

hälften gånge de förre och detta barn till skiftes, efter det stånd och lag våldsverkaren tillyder.

Är hon som våldtages gift eller fäst, njute samma rätt som ogift och vare till sin heder, giftermål och rätt hos sin laggifte eller fästeman utan åtal, men det barn, som så avlas, tager ej arv med dem, som av laggifte säng födas, utan efter sin fader, som sagt är, så ock efter modern om hon dör ogift."

Dessa citat ge en ganska intressant inblick i våra förfäders syn på dessa problem, och jag har därför inte kunnat motstå frestelsen att anföra dem, även om den tidens uppfattning, i vissa stycken, är lite för radikal för oss.

Efter denna lilla erinring om de ofullkomnade äktenskapen, ska vi i nästa artikel något syssla med vanliga äktenskaps ingående.

H. F—d.

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för
föräldrar, Slussplan 1, 2 tr., Stock-
holm. Mottagning torsdagar kl. 9.30
—10.30 f. m.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Anna Svensson,
Grindsgatan 10, III, Stockholm
Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru
Signe Wessman, Upplandsgatan 85,
Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan till-
handahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	3: 60
Protokollsbok (blå pär- mar)	1: 85
Medlemskort med för- bunds- och avdelnings- stadgar	0: 05
Brevkort pr 100 st.	1: 50
Mötesaffischer pr 100 st.	2: —

Rekvitioner och alla avgifter
insändas till förbundskassören, *Anna
Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm
Sö.*

Stockholm 1927. A.-B. Arbetarnes Tryckeri

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

**Stockholms stads o. läns soc.-
dem. kvinnodistrikt.** Adr.: Ordf.
fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10,
Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen
i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. *Styrelsen.*

**Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb** har ord. möte 2:dra måndagen i
varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upp-
landsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

**Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb** sammanträder 1:a onsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholms-
gatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

**Föreningen för Hembiträden i
Stockholm** håller möte 1:sta torsdagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus
P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

**Billesholms soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte i Folkets Hus i
Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad
kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54,
Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström,
Ljungsgård, *Billesholms gruva.* *Styrelsen.*

**Djursholms Soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 2:dra tors-
dagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i För-
eningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel.
1314.

**Eskilstuna soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 1:sta mån-
dagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets
Hus lilla sal. *Styrelsen.*

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra och 4:de måndagen i
varje månad kl. 7,30 e. m. Studiecirkeln
torsdagar kl. 8 e. m.

**Södra Förstädernas soc.-dem.
kvinnoklubb** håller möte tredje tisdag-
en i varje månad kl. 7,30 e. m. i biblio-
tekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin,
Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru
Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel.
5 28.

**Göteborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta tisdagen i måna-
den kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal;
3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14
kl. 8 e. m. *Styrelsen.*

**Hässelby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra och 4:de onsdag-
en i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus
B-sal. *Styrelsen.*

**Nynäshamns soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra månd. i varje
månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A sal.
Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen
i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och
4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.
i Hagalunds Folkets Hus. *Styrelsen.*

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten sista söndagen i
varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

**Sundbybergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

**Södertälje soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 2:dra mån-
dagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Fol-
kets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets
Hus. Tel. 2 37. *Styrelsen.*

**Trällebergs soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte andra måndagen i varje
månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal.
Ordf. Fru Elina Persson, Hantverkareg. 13.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i
månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus,
Tumba. *Styrelsen.*

**Turebergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf.
fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30
e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda,
Styrelsen.